

Postava zavoljo ognja na kmetih.

(Dalje.)

Zavoljo vredbe, ktera je potrebna, da se oginj hitreje pogasi, ima gosposka ali župan, vsaj v večjih krajih, vsakemu gospodarju ali hlapcu svoje opravilo že popred povedati. Eni morajo biti za okoli pošiljati, za oginj oznaniti, eni za vodo nositi, eni za sode z vodo in druge priprave vkup voziti, eni za varovanje premoženja pogorelcov, drugi za gasiti, poderati in raztergati, in to delo ima gosposka sosedom vsako leto, kadar davke plačujejo, na novič oznaniti.

Kakor hitro hrup vstane in se znamenje ognja zasliši imajo župan in drugi bolj imenitni možje prvi biti, kateri k ognju pritekó; zakaj na njih izgledu in zapovedi, po katerim se vsi sosede pokorno ravnati morajo, je naj več ležeče.

Če gosposka v vasi ali kje blizo svojo pisarnico ima, mora kmalo enega pisarja k ognju poslati, kateri je dosti pripraven, da red derži in ljudi vodi.

Zlasti pak se morajo tesarji, zidarji, kovači, ključarji, dimnikarji, mlinarji in taki ljudje, kateri v vasi ali kje blizo stanujejo, s svojim orodjem pri ognju znajti, ali kterege svojih tje na pomoč poslati.

Tudi hišni gospodarji in njih hlapci so dolžni, kakor hitro znamenje ognja zaslišijo, s svojimi pripravami tje priteči, in tega dela se prijeti, ktero se jim da, ali ktero jim je že pred rečeno bilo.

Ravno tako imajo tudi bližnje gosposke, samostani, fajmoštri in soseske ne samo, kadar so prošene, ampak tudi same od sebe, kakor hitro zvedó, da je oginj vstal, z ljudmi in s pripravo ena drugi na pomoč priti.

Pri ognju se sicer ljudje tako daleč, kakor je treba, k delu siliti znajo, ti pak, kateri za delo niso in druge motijo, proč odgnati; vunder se lepo z njimi ravnati mora, zato da se ljudje ne ostrašijo in gasiti ne zboje.

Pri gasenju je treba vsiga nepotrebnege vpitja se zderžati, za vodo podajati versto napraviti, namreč tako, da eni vodo naprej podajajo, med tem pak drugi že po drugi segajo i. t. n. Pot, kjer se voda na rokah ali na vozeh nosi, mora vselej prosta biti; če je treba, se tudi laterne prižgó; bolj imenitni in starji možje imajo skerbeti, da ljudje v hoji ali v voznji eden drugemu na poti niso.

Med tem, kadar možje pri ognji delajo, imajo žene in dekleta doma ostati, in če je treba, živino v hlevu odvezati, čednik pak jo mora s kom drugim, kateri za gasiti ni, kakor hitro je mogoče na polje gnati in pred ognjem obvarovati. Kadar je oginj blizo, imajo žene in dekleta streho polivati in boljše reči na zanesljiv kraj vùn nositi, kjer so nekteri možje za varhe postavljeni.

Kadar nevarnost ognja že okoli sebe seže, se morajo vse oknja, ali line pod streho zapreti, vrata ali luknje keldrov ali velbov s kamni, z rušo, z napisom ali z gnojem zadelati, zlasti pak vse reči, katerih se rad oginj prime na stran spraviti.

Na turne in pod streho cerkvá se mora kmalo voda nanositi; line se pred iskrami varujejo, in boljše cerkovne reči se, kakor hitro je mogoče, na stran spravijo.

Če je oginj še zapert, se mu, dokler je mogoče, zrak dati ne sme, ampak se mora s polivanjem in na vse viže gledati, da se zaduši. Kadar pa že vùn puhne in en kraj popade, kjer se žito, seno, slama, ali kaj tacega znajde, kjer polivanje nič več ne tekne, takrat se mora vsa lesena roba tam proč spraviti, bližnje plotove, je, če se morebiti zavoljo prostora že popred storilo ni, podreti, streho doli vreči in s stenami in drugo gorečo lesnino vred notri v hišo podreti, da se oginj pokrije in zatara.

Bližnje hiše se brez potrebe poderati ne smejo, le samo taistikrat, kadar že ni mogoče, drugači plemena ognja berzdati, se hiše naprej poderati začno. Taistikrat pak se nobenemu gospodarju znesti ni, pa bo tudi sleherni, kterege zadene za pogorelca deržan in enakih pravic deležen.

(Konec sledi.)

Kako bi se za male otroke bolj skerbelo?

Veliko staršev po kmetih ima poleti od jutra do večera polno dela na polji. Majhne otroke pusté doma velikrat same s silno nevarnostjo, velikrat jih nekoliko večjim otrokam v varstvo zročé, kateri so s tem od šole zderžani, in vunder so otročiči pri vsem tem le v slabih rokah in v vsakim oziru mnogoterim nevarnostim podverženi.

V ta namen bi utegnilo prav dobro biti, ako bi imeli v vsaki vasi posebno varhinjo za celo vas. Mogla bi biti pobožna, poštena in nekoliko podučena oseba, ktera bi otroke varovala, jim primerne igrače tegnila; kar bi jih bilo že za to, bi jih učila moliti, se čedno in spodobno zaderžati v cerkvi, doma in zunej hiše; bi jih učila miloserčnosti do živali itd. Ravno tako bi jim zamogla primerne opravilica in delica odkazovati. Se vé, de bi mogla oseba za to skerb od vasi kej plačila imeti, naj bi bilo v živežu, ali kakor si bodi, kar bi ji pametne slovenske matere, obljubim, iz serca rade in obilno dale.

Ko bi tedaj starši in sploh hišni na delo šli, ali tudi druje krati, ko bi ne utegnili z otroci se pečati, bi jih varuški zročili, in bi brez skerbí bili. Sila veliko otrok bi bilo po takim nesreče otétih, v ktero brez varha ali varhinje naleté. Koliko jih zgorí, se zaduši, potoni, pobije; koliko jih je od svinj razterganih in v mnogoterih nesrečah pokončanih, ki so od staršev brez varha pušeni, ali pa drugim brezpametnim vetrostim in muhastim otrokam pušeni, kateri jih tudi velikrat sami poškodujejo, ali pa pri svojih igračah pozabijo in popustijo kjer si bodi. Zraven tega pa v šolo ne hodijo, v ktero bi mogli hoditi. Verh tega bi se taki otročiči precej v otročnosti priljudnosti in spodobniga obnašanja nekoliko naučili, in staršem bi bila v vsakim obziru poštena odreja otrok zlo perljajšana. V to varstvo bi se zamogli zročevati vsi otroci, ki še za delo in za šolo niso, pa tudi nekoli večji, ako bi sicer brez dela postopali.

Blagoserčni župani! sprožite to reč; teška ni izpeljati, prida pa je neizrečeno veliciga.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* V seji 31. oktobra društva sv. Mohora so bile sledeče reči obravnovane: 1. Je bilo oznanjeno, da se je doslej 574 udov oglasilo. — 2. G. Orožen, mestni kaplan v Celju, ponudi društvu svoje „časopisje Celj-

dar je po večim resničen in pa zanesljiva podlaga, na ktero se opíra razsodba, kako je s sadjorejo našo. Taka, kakor pri nas na Krajskim, je pa tudi drugod po Slovenskim, razun malokterih krajev tu in tam. Vred.

skega mesta. G. spisatelj se ima naprositi, svoj rokopis popolnoma doveršiti in ga društvu na ogled poslati. — 3. G. Svetec L. oznani, da se je izdelovanja „austrijske zgodovine“ poprijel. Društvo jo bo, če bo prostemu ljudstvu primerno spisana, z veseljem prevzelo. — 4. Je bilo sklenjeno, prihodnje leto društvene knjige v treh formatih natiskovati. Potem taj se bo rabila za manjše spise, p. povesti za mladost, molitne bukvice itd. šestnajsterka (sedec), za srednje dela majhena osmerka (octav) in za obširnejše dela velika osmerka. — 5. Računi za to leto in imenik častitih gg. društvenikov še bo pervej knjigi novega leta pridjal. (Iz „Bčele“

* 4. oktobra so v Ternavi popolni gimnazij slovesno odperli.

* Iz c. k. državne tiskarnice je ravno prišel „navod o službi c. k. vojaštva“, in sicer v nemškem, českem, horvaškem, poljskem, madjarskem in talianskem jeziku.

* V Lvovu je prišla na svitlo „Historia halickoruskago knjažestva“ (dogodivšina gališko-ruskega slovstva) od Zubrickega.

* Ruska vlada je kupila veliko slovstveno-umetniško zbirko profesorja Pogodina za 150.000 rubljev; obseže med drugim 2000 rokopisov, 800 starih knjig slovanskih, mnogo autografov cesarske rodovine in 12.000 svetih podobšin.

* Na Dunaji je prišlo za prihodnje leto do zdaj že 18 nemških koledarjev na svitlo; nekterih zmed tih se je že 10 do 30.000 iztisov razprodalo.

* Nek slovašk piskrovez je iz drata umetno spletel čudolep stol, kterega je za 80 forintov prodal.

* Na Dunaji v tiskarnici Armenskega samostana je prišel na svitlo serbski koledar „Vojvodjanin od Rašića“.

* Nektere dni sèm se vidi na Dunaji med prebivavci mnogo ruskega srebernega denarja.

Razpis darila za slovensko zgodovino.

Med družimi potrebnimi knjigami se posebno teško pogreša „prostonárodna zgodovina slovenskega ljudstva“, ki bi v prijetnej lahko razumljivej besedi vesele in žalostne dogodbe našega milega naroda od najstarejih do najnovejih časov pripovedovala in razlagala. Zatorej je društvo sv. Mohora v Celovcu sklenilo, s tim primerno darilo od 200 gold. sr. razpisati, ktero se ima tistemu pisatelju podeliti, kterega zgodovina bo od društvenega odbora za najboljšo in našemu prostemu ljudstvu najprimernišo spoznana.

Društvo ne tirja kacega preobširnega dela, v kterem bi se vse tudi manj važne dôbe natanjčno popisovale ali znanstveno razlagale; ravno tako se pa tudi ne more zadovoljiti le s kakim načertom zgodovine. — Bolj imenitne dobe v zgodovini našega naroda naj se, kakor so p. turške vojske itd. obširnej in prav prijetno pripovedujejo, manj važne dogodbe pa je že dosti samo kratko omeniti. Na koncu vsake dobe naj se tudi véra, jezik, družbinsko in hišno življenje, običaji, slovstvo itd. blizo kakor se v Krempelnovej „dogodivščini Štajarske zemlje“ najde. Kratko povedati, naj bo ta zgodovina v resnici prostonárodno iz kerščansko-slavjanskega obzira spisana, da jo bo naše ljudstvo z veseljem prebiraló in tudi popolnoma zapopadlo. — Rokopisi naj se gotovo do konca mesca oktobra 1853 Celovškemu odboru pošljejo, ki jih bo bersš pretresel in pisatelju tiste zgodovine, ki se za primerno spozná, vstanovljeno darilo izplačal.

V Celovcu 31. oktobra 1852.

Andrej Einspieler,
zač. vodja društva.

Anton Janežič,
zač. tajnik.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Komenda 8. listopada. Britka žalost presune serce omikanemu človeku, viditi velik prostorn vert, gosto z mnogoverstnim drevjem, kterega krepke véje pa obsute z ostrim ternjem, pokrite z debelim mahom, se le piškavemu sadu uklanjajo. Tak zanemarjen, tak zapuščen vert je bila dosihmal Komenska fara na Gorenškim. Gosto zaraščena, ker ima v majhni okolici poltretji tisuč ljudi, ni še imela skerbnega vertnarja, da bi bil mladini, enaki nježnim drevescem, izverženo ternje prirojenih nepopolnamast lagano odkruševal, jej mahovite rakove rane nesrečnega babjeverstva s prepričanjem celil in cepil žlahni sad omike, — ni še imela šole.

Prečastiti gospod fajmošter so to pomanjkljivost dobro zapazili in teško šole pogrešali. Zatoraj so dvakrat prošnjo vložili, da bi se šola vpeljala. Res ste že tudi dvé komisii v Komend prišle zavolj nje. Pa vse je bilo zastonj, vse se je razpersilo, nobenega upanja ni bilo šole ustanoviti.

Ali božja previdnost pošlje Komenčanom obče znanega ljubitelja mladine, za dušni in telesni prid neizrečeno vnetega kaplana gosp. Joana Brenca-ta. Milo se častitemu gospodu stori, ko mladino brez šole najdejo. Terdno sklenejo šolo vpeljati; pa dobro skušeni so tudi vedili, da se kmetje ne bodo dali radi pogovoriti, zlasti v sedanjih revnih časih za šolo kaj darovati.

Hotli so tedaj ljudi prepričati velicega prida šole. Izvolijo si s pervoljenjem staršev nektere dekliče, učé jih v svoji sobi pobožnosti, branja, pisanja, priljudnosti in petja. To je ljudém tako dopadlo, da so jim vsi hotli svoje otročiče izročiti. Res ljubeznjivega vedenja tega prečastitega gospoda v šoli, in tudi zunej nje v sredi učencov, ni mogoče popisati, — le z očmi se more prepričati. Vsi učenci so veselega obraza; skor igraje se učé. Zato pa tudi tako v šolo tišé, zato si v kratkem toliko znanost pridobé. Zavolj velike množice otrok hočejo gospod kaplan sobo na svoje stroške najeti, in to misel gospodu Augustinu, sedanjemu najemniku Komenske grajšine, razodenejo. Tudi ta blagi gospod niso hotli zaostati, ter hitro sobo in dilje za klopi zastonj ponudijo, kar so kaplan hvaležno sprejeli.

Sedaj se tudi soseska iz dolgoletnega spanja izbudi. Od ene strani otroci starše nadlegvajo, kterim teško dene, da so jih drugi tovarši, ki so se letošnje tri mesce v šoli branja in pisanja vadili, tako prehiteli; od druge strani pa jih časti vredna duhovšina po moči nagovarja za šolo. Naj bolj pa spanete izgled prej imenovanih gospodov izdrami in spodbode. Z županom Alešem Kern-am se bolji kmetje pogovoré, ter — hvala jim! — v sôbo peč in stole naredé.

Veselite se, Komenčanje, šolo imate; veselji prihodnost se vam nasmehluje! Da so Komenčanje sedaj živo prepričani velicega prida, kterega šola mladini, odraščeni in vsi soseski donša, spriča njih neskončno vrenje k zapisovanju, ker se jih je že blizo 300 otrok in odraščeni za njo oglasilo. Mahoma se je sedaj zgodilo, česar poprej dvé komisii niste mogle doveršiti.

Visokocastiti gospod fajmošter Franc Dolice l so z velicim veseljem obljubili šolo po vsi moči podperati; v ta namen so že tudi za bukve ubozih denarja podelili, in se s tem pravega podpornika šole fare skazali. Prepričani pa, da vse dobro z višave ljudém dohaja, so imeli v sredo po vernih dušah šolarčki sv. mašo, pri kteri so že deklice, od gosp. kaplana navajene, prepevale.

Šola se je tedaj začasno začela; na slabih nogah, kakor vsaka nova stvar, še stoji, — ali upati je, ker „združena moč“ tako veselo začetek podpira, da svitli zori, ki se je nad Komend razlila, bo v kratkim zlato solnce sledilo! Bog daj srečo! Komenčan.